

NOTA DE FUNDAMENTARE
la proiectul hotărârii de Guvern cu privire la aprobarea Programului național pentru învățarea limbii române pentru anii 2026–2028

1. Denumirea sau numele autorului și, după caz, a/al participanților la elaborarea proiectului actului normativ

Proiectul hotărârii Guvernului cu privire la aprobarea Programului național pentru învățarea limbii române pentru anii 2026–2028 este elaborat de Ministerul Educației și Cercetării.

2. Condițiile ce au impus elaborarea proiectului actului normativ

2.1. Temeiul legal sau, după caz, sursa proiectului actului normativ

Elaborarea proiectului Hotărârii Guvernului este fundamentată pe următoarele prevederi legale și documente strategice:

- **Codul educației al Republicii Moldova nr. 152/2014**, care stabilește că statul garantează formarea și dezvoltarea competenței de comunicare eficientă în limba română.

- **Strategia Națională de Dezvoltare „Moldova**

Europeană 2030” (Legea nr. 315/2022) – Obiectivele 3 și 4 privind dezvoltarea capitalului uman, incluziunea socială și consolidarea identității civice.

- **Strategia de dezvoltare „Educația 2030”** (HG nr. 114/2023), în special Obiectivul general 5 referitor la crearea unor medii de învățare eficiente, sigure și incluzive, orientate spre dezvoltarea competențelor lingvistice.

- **Agenda Națională de Integrare Europeană 2024–2030 și Planul Național de Acțiuni pentru Aderarea la Uniunea Europeană 2024–2027**, care prevăd consolidarea politicilor lingvistice în acord cu standardele europene și promovarea coeziunii sociale.

- **Obiectivele de Dezvoltare Durabilă (ODD)**, în special ODD 4 – Educație de calitate și ODD 10 – Reducerea inegalităților.

- **Hotărârea Guvernului nr. 476/2025** privind mecanismul de certificare a competențelor lingvistice conform CECRL.

- **Programul de guvernare „Moldova prosperă, sigură, europeană”**, care plasează învățarea limbii române în centrul proceselor de integrare socială și consolidare a unității civice.

Programul național pentru învățarea limbii române pentru anii 2026–2028 continuă și extinde acțiunile din Programul național pentru 2023–2025, fiind sursa directă a intervenției actuale.

2.2. Descrierea situației actuale și a problemelor care impun intervenția, inclusiv a cadrului normativ aplicabil și a deficiențelor/lacunelor normative

Situația actuală a învățării limbii române în Republica Moldova reflectă un ansamblu de evoluții pozitive, dar și de probleme structurale și funcționale care justifică necesitatea aprobării unui nou Program național pentru anii 2026–2028. Acesta este conceput ca un instrument strategic de consolidare a competențelor de comunicare în limba română, de promovare a coeziunii sociale și de susținere a parcursului european al țării.

a) Context demografic și lingvistic în schimbare

Contextul demografic și lingvistic actual este marcat de o diversitate etnică și culturală semnificativă, care influențează direct procesele de comunicare socială, integrare educațională și participare civică. Conform datelor Biroului Național de Statistică, populația cu reședință obișnuită era estimată la 2 423,3 mii persoane la 01.01.2024, iar rezultatele preliminare ale Recensământului Populației și Locuințelor 2024 confirmă caracterul multietnic al societății: 77,2% dintre respondenți s-au declarat moldoveni, 7,9% români, 4,9% ucraineni, 4,2% găgăuzi, 3,2% ruși, 1,6% bulgari și 0,4% romi.

Comparativ cu recensământul din 2014, se observă creșterea ponderii populației care se declară moldoveni, români și romi, concomitent cu scăderea ponderii ucrainenilor, rușilor, găgăuzilor și bulgarilor. Din perspectiva limbii vorbite de obicei, tabloul lingvistic este, la rândul său, complex: 46,0% dintre respondenți utilizează limba moldovenească, 33,2% limba română, 15,3% limba rusă, iar limbile găgăuză, ucraineană, bulgară și romani sunt vorbite de circa 2,3%, 2%, 0,8% și, respectiv, 0,3% dintre respondenți.

Această structură plurilingvă evidențiază nevoia unui cadru coerent de politici lingvistice care să consolideze rolul limbii române ca limbă de comunicare comună, fără a neglija și fără a submina

diversitatea culturală. Accesul egal la educație, la informație și la participare civică pentru toți cetățenii, inclusiv pentru minoritățile naționale, depinde în mare măsură de dezvoltarea competențelor de înțelegere și utilizare a limbii române. Programul național pentru învățarea limbii române pentru anii 2026–2028 devine, astfel, un instrument strategic pentru consolidarea incluziunii lingvistice și a coeziunii sociale.

b) Probleme în învățământul preșcolar, primar și secundar

Învățământ preșcolar.

Sistemul de educație timpurie din Republica Moldova include un segment constant și semnificativ de copii care își desfășoară procesul educațional într-un mediu lingvistic diferit de limba română. Datele statistice pentru anul 2024 indică faptul că aproximativ 15% dintre copiii înmatriculați în instituțiile de educație timpurie frecventează grupe cu predare în limba rusă sau în regim multilingv, ceea ce confirmă caracterul structural al educației alolingve la acest nivel și necesitatea consolidării predării limbii române încă din etapa timpurie a educației.

Predarea limbii române în grădinițe este organizată conform unei abordări progresive, structurate pe nivelurile de achiziție lingvistică Pre-A1.1, Pre-A1.2 și Pre-A1.3, corelate cu Cadrul European Comun de Referință pentru Limbi. Această etapizare este adaptată particularităților de vârstă ale copiilor din grupele medie, mare și pregătitoare și are drept obiectiv formarea treptată a competențelor elementare de comunicare orală în limba română, ca fundament pentru integrarea educațională ulterioară în învățământul primar.

Cadrul normativ național reglementează explicit studierea limbii române în instituțiile de educație timpurie cu program în limbile minorităților naționale, prin Planul-cadru pentru învățământul preșcolar și Curriculumul național la limba română pentru IET alolingve. Limba română este stabilită ca activitate specifică obligatorie pentru grupele alolingve, organizată pe subgrupe și desfășurată de profesorul de limbă română, cu un volum de patru activități săptămânale. Din punct de vedere formal, acest cadru asigură premisele necesare implementării coerente a curriculumului.

Procesul educațional este susținut, totodată, de un set de resurse educaționale aprobate – curriculum, ghiduri metodologice, caiete de lucru, manuale, materiale audio și suporturi didactice adaptate vârstei. Cu toate acestea, experiența de implementare arată că existența acestor instrumente, deși esențială, nu este suficientă pentru a asigura rezultate uniforme și durabile la nivel de sistem, în special în contextul diversității lingvistice și al capacității instituționale inegale.

O problemă majoră identificată la nivelul educației timpurii este lipsa unui sistem standardizat de evaluare a competențelor de comunicare în limba română. Progresul copiilor este monitorizat preponderent prin observație pedagogică, raportată la nivelurile Pre-A1, fără posibilitatea unei evaluări comparabile și coerente a achizițiilor lingvistice. Această situație afectează fundamentarea tranziției către învățământul primar și limitează capacitatea sistemului de a interveni diferențiat, în funcție de nivelul real de competență al copiilor. Practicile educaționale confirmă, în acest context, că nivelul de utilizare funcțională a limbii române de către copiii din grădinițele alolingve rămâne modest, în pofida cadrului normativ și curricular existent.

Un factor determinant al dificultăților de implementare îl constituie deficitul de resurse umane calificate. Deși prin Ordinul MEC nr. 122/2025 a fost instituită funcția de profesor de limbă română în educația timpurie, sistemul înregistrează un decalaj semnificativ între necesar și personalul disponibil. La nivel național activează aproximativ 216 profesori de limbă română în grădinițe, în timp ce deficitul estimat se ridică la circa 90 de cadre didactice.

Această situație este amplificată de necorelarea structurală dintre oferta de formare inițială și capacitatea de absorbție a sistemului educațional. Deși instituțiile de învățământ superior formează anual absolvenți ai specialității Limba și literatura română, niciunul dintre aceștia nu a optat, în ultimii ani, pentru angajarea în educația timpurie, în pofida necesarului existent. În paralel, și în cazul specialității educație timpurie se atestă o rată scăzută de inserție profesională, raportată la un necesar de peste 260 de posturi vacante, ceea ce afectează stabilitatea și continuitatea procesului educațional.

Pentru a răspunde acestor provocări, Ministerul Educației și Cercetării a inițiat programe de microcalificare destinate educatorilor care cunosc limba română și doresc să preia funcția de profesor de limbă română în grădinițe, ca soluție tranzitorie de consolidare a resursei umane. Cu toate acestea, amplexarea problemelor identificate depășește capacitatea intervențiilor punctuale.

În acest context, Programul național de studiere a limbii române intervine ca un mecanism complementar cadrului normativ existent, orientat spre consolidarea curriculară, metodologică și instituțională a predării limbii române în educația timpurie. Prin actualizarea curriculumului, extinderea formării continue și a microcalificărilor, dezvoltarea proiectelor didactice și implementarea inițiativelor de stimulare a limbajului, Programul urmărește crearea unor premise mai solide pentru dezvoltarea competențelor de comunicare în limba română încă din primii ani de educație, contribuind astfel la echitate educațională și integrare lingvistică timpurie.

Învățământ primar și secundar general.

În perioada 2023–2025, rețeaua instituțiilor de învățământ primar și secundar cu predare în limbile minorităților naționale s-a menținut relativ stabilă, cu variații minore la nivel structural. Această stabilitate confirmă caracterul durabil al segmentului alolingv în sistemul de învățământ general și relevă necesitatea unor politici educaționale consecvente și de lungă durată pentru consolidarea predării limbii române în aceste instituții.

În același timp, numărul elevilor alolingvi se menține la un nivel ridicat, depășind constant pragul de 62 de mii de elevi, ceea ce generează o presiune sistemică asupra capacității școlilor de a asigura formarea competențelor de comunicare în limba română ca limbă nematernă. Deși se constată o ușoară tendință de diminuare a efectivelor, amploarea segmentului alolingv impune menținerea și adaptarea intervențiilor educaționale dedicate.

Cadrul normativ în vigoare stabilește statutul obligatoriu al disciplinei Limba și literatura română pe toate treptele de școlaritate, cu ținte clare de competență lingvistică (B1 la finalul gimnaziului și B2 la finalul liceului), corelate cu Cadrul European Comun de Referință pentru Limbi. Planurile-cadru de învățământ reglementează volumul de ore, distribuția acestora pe ani de studiu și condițiile de organizare a procesului educațional, oferind baza formală necesară pentru realizarea obiectivelor curriculare.

Cu toate acestea, analiza implementării indică disfuncționalități între cadrul normativ și rezultatele efective ale învățării. Chiar dacă, pentru anul de studii 2025–2026, a fost introdusă o oră suplimentară la disciplina Limba și literatura română pentru elevii alolingvi din clasele I–IX, încărcătura curriculară totală din instituțiile cu predare în limbile minorităților naționale rămâne, în ansamblu, cu aproximativ 20% mai mare decât în școlile cu predare în limba română. Această suprasolicitare afectează eficiența procesului de predare-învățare și limitează impactul măsurilor de consolidare a predării limbii române.

În plan curricular și metodologic, deși procesul educațional este susținut de curriculumuri, manuale și ghiduri metodologice, se constată necesitatea unei modernizări substanțiale a curriculumului la disciplina Limba și literatura română pentru alolingvi. Curriculumul actual necesită o orientare mai accentuată spre formarea competențelor de comunicare funcțională, utilizarea sistematică a descriptorilor CECRL, aplicarea metodelor interactive și organizarea activităților didactice în subgrupe, pentru a răspunde diversității nivelurilor de competență ale elevilor.

Rezultatele evaluărilor naționale evidențiază limitele actualului sistem de evaluare. În învățământul primar, testările indică o distribuție relativ constantă a calificativelor, însă evaluarea vizează exclusiv competențele scrise, fără a include audierea și comunicarea orală, ceea ce nu permite aprecierea completă a competenței lingvistice reale. La nivel gimnazial, variațiile semnificative ale ratelor de promovare și ale mediilor generale, inclusiv scăderile înregistrate în 2025, semnalează dificultăți persistente în achiziția competențelor de comunicare în limba română, chiar și în condiții de transparență și monitorizare sporită a examenelor.

La examenul național de bacalaureat, deși ratele de promovare se mențin înalte și notele medii sunt relativ stabile, evaluarea rămâne centrată pe proba scrisă, fără a integra competențele orale și receptive, esențiale pentru raportarea la standardele CECRL. În lipsa unor reglementări explicite care să coreleze notele școlare cu nivelurile de competență lingvistică, sistemul de evaluare nu reflectă pe deplin nivelul real de utilizare funcțională a limbii române.

În planul resursei umane, analiza evidențiază un dezechilibru structural persistent între formarea inițială a cadrelor didactice și integrarea acestora în sistemul educațional, precum și o structură neuniformă a calificărilor profesionale. Ponderea ridicată a cadrelor didactice fără grad didactic sau cu grade inferioare, coroborată cu rata scăzută de inserție profesională a absolvenților specialității Limba și literatura română, generează un deficit constant de personal calificat. Această

situație afectează continuitatea predării, calitatea procesului educațional și capacitatea instituțiilor cu predare în limbile minorităților naționale de a implementa coerent curriculumul orientat pe competențe.

În acest context, dezvoltarea educației multilingve și a abordării CLIL reprezintă o oportunitate strategică, dar și o provocare, întrucât extinderea acestor modele este condiționată de existența cadrelor didactice formate, a resurselor educaționale adecvate și a unor mecanisme clare de certificare și motivare. Lipsa acestor elemente limitează tranziția de la inițiative pilot la aplicarea sistemică a educației multilingve în învățământul general.

c) Probleme curriculare și de evaluare

În ultimii ani au fost realizați pași importanți:

- elaborarea și aprobarea Concepției de educație multilingvă pentru sistemul de învățământ;
- dezvoltarea Concepției didactice a disciplinei Limba și literatura română, în acord cu CECRL;

- elaborarea Standardelor de eficiență a învățării pentru disciplina Limba și literatura română în instituțiile cu predare în limbile minorităților și a modelelor de teste de evaluare a competențelor lingvistice.

Cu toate acestea, sistemul curricular și de evaluare rămâne neomogen și incomplet aliniat la CECRL: Curriculumul la limba română pentru elevii alolingvi necesită o modernizare substanțială, pentru a trece ferm de la predarea axată pe conținut la formarea competențelor de comunicare, utilizarea descriptorilor CECRL și aplicarea metodelor interactive.

Evaluările naționale la limba română (în special în învățământul primar, gimnazial și liceal) sunt în continuare centrate pe proba scrisă, fără a include în mod sistematic evaluarea competențelor orale și receptive, esențiale pentru definirea nivelurilor A1–B2.

Nu există o corelare explicită între nota obținută și nivelul CECRL atins, ceea ce îngreunează monitorizarea progresului lingvistic și planificarea intervențiilor remediale.

Rezultatele evaluărilor naționale confirmă această realitate: la finalul ciclului primar, distribuția rezultatelor este stabilă, dar limitată la competențele scrise; la ciclul gimnazial se înregistrează o scădere importantă a mediei generale în 2025, iar la bacalaureat, deși rata de promovare este înaltă, examinarea rămâne doar scrisă.

Adoptarea Hotărârii Guvernului nr. 476 din 30 iulie 2025 privind certificarea competențelor de comunicare în limba română oferă un cadru promițător pentru standardizarea evaluării în raport cu CECRL, însă implementarea consecventă a acestui mecanism necesită un Program național care să coreleze curriculumul, evaluările școlare și certificatele lingvistice.

d) Probleme în învățământul profesional tehnic și superior

În învățământul profesional tehnic funcționează 81 de instituții, dintre care 29 includ programe cu predare în limba rusă. În anul de studii 2025–2026, 51 234 elevi sunt înmatriculați în acest sistem, dintre care 5 795 studiază în limba rusă. Aceștia reprezintă un segment semnificativ de tineri alolingvi care au nevoie de competențe funcționale de comunicare în limba română pentru a accesa documentația tehnică, a interacționa eficient în mediul profesional, a promova evaluările de certificare și a beneficia de mobilitate pe piața muncii.

Curriculumul, resursele didactice și evaluările pentru limba română ca limbă non-maternă în învățământul profesional tehnic sunt insuficient dezvoltate, iar evaluarea competențelor lingvistice are, de regulă, un statut opțional, stabilit la nivel instituțional. Lipsa unui mecanism uniform de evaluare îngreunează monitorizarea progresului lingvistic și corelarea acestuia cu cerințele pieței muncii.

În învățământul superior, limba română reprezintă limba principală de instruire, însă aproximativ 21% dintre studenții ciclului I optează pentru programe în limba rusă. Pentru acești studenți, nivelul competențelor de comunicare în limba română influențează decisiv accesul la cursuri, reușita academică și integrarea profesională ulterioară. În lipsa unor mecanisme instituționale standardizate de formare și, acolo unde este cazul, de certificare lingvistică, riscul de inechitate și de excludere parțială din spațiul academic și profesional rămâne ridicat.

e) Lacune în sprijinul pentru copiii reveniți din diaspora, refugiați și migranți

Mobilitatea crescută a familiilor și contextul geopolitic regional au generat o categorie distinctă de beneficiari: copiii reveniți din diaspora, refugiații și minorii străini. Conform datelor

SIME, 8 257 de elevi reveniți din diaspora sunt în prezent înmatriculați în sistemul educațional național, cu niveluri de pregătire lingvistică foarte diverse.

În afara țării funcționează diverse centre educaționale ale diasporei sau inițiative private care oferă activități în limba română, însă acestea operează izolat, fără coordonare curriculară cu Ministerul Educației și Cercetării și fără integrare într-un cadru național coerent. Ca urmare, accesul copiilor la cursuri de limba română depinde de resursele comunităților locale, iar tranziția lor în sistemul educațional din Republica Moldova este adesea dificilă și inegală.

Lipsește programe standardizate de imersiune lingvistică, instrumente de evaluare inițială a competențelor, precum și mecanisme flexibile de sprijin pentru integrarea rapidă a copiilor reveniți, refugiați sau străini în colectivele școlare.

f) Probleme și necesități în educația adulților

Implementarea Programului național privind învățarea limbii române pentru populația adultă (2023–2025) a demonstrat clar dimensiunea și dinamica cererii sociale:

- în 2023 s-au înregistrat 6 513 înscriși, cu o rată de absolvire de peste 88%;
- în 2024 numărul înscrișilor a crescut la 11 081 (creștere de circa 70%), cu o extindere semnificativă a nivelului B1 (peste 2 200 participanți);
- datele parțiale din 2025 indică 8 506 înscriși, cu peste 2 700 de persoane la nivelul B1.

Pe lângă creșterea volumului, se observă o tranziție clară de la nevoia de competențe de bază (A1–A2) la cererea pentru niveluri funcționale și avansate (B1–B2), utilizabile în contexte socio-profesionale reale. Profilul demografic al cursanților arată că femeile reprezintă majoritatea covârșitoare – peste 80% în 2024 – iar domeniile de activitate dominante sunt educația, economia, administrația publică, justiția, medicina și sectorul cultural („arte”).

Au fost realizate progrese normative importante:

- majorarea duratei cursurilor (A1: de la 60 la 100 de ore, A2: de la 60 la 120 de ore), inclusiv la solicitarea participanților;
- elaborarea Curriculumului pentru limba română pentru populația adultă (Ordinul MECC nr. 804/2023) și a Ghidului de implementare;
- modificarea Hotărârii Guvernului nr. 876/2015 pentru a extinde asigurarea cu manuale și materiale didactice pentru adulți;
- aprobarea Instrucțiunii privind gestionarea materialelor didactice pentru adulți (Ordinul MEC nr. 316/2025) și instituirea unui mecanism de închiriere a manualelor.

Cu toate acestea, educația lingvistică a adulților nu poate fi tratată ca intervenție punctuală. Persistă necesitatea:

- extinderii traseelor de învățare până la nivelurile B1–B2, cu recunoașterea formală a competențelor;
- dezvoltării de resurse didactice moderne, inclusiv digitale;
- asigurării sustenabilității financiare și instituționale a programelor, în corelare cu cerințele pieței muncii și cu procesul de integrare europeană.

Un nou Program este indispensabil pentru a transforma aceste intervenții într-o politică publică predictibilă, cu impact pe termen mediu și lung.

g) Deficiențe ale cadrului normativ actual și necesitatea unui instrument integrat

Din perspectiva cadrului normativ și de politici, se constată că, deși există un set consistent de documente strategice – Codul educației, Strategia Națională de Dezvoltare „Moldova Europeană 2030”, Strategia „Educația 2030”, Agenda Națională de Integrare Europeană 2024–2030, Planul Național de Acțiuni pentru Aderarea la UE, programe sectoriale privind relațiile interetnice, susținerea populației de etnie romă, egalitatea de gen și educația multilingvă – lipsește un instrument unitar și operațional care să:

- coreleze formarea inițială și continuă a cadrelor didactice, dezvoltarea resurselor curriculare și didactice, evaluarea și certificarea competențelor de comunicare în limba română;
- integreze într-un singur cadru coerent necesitățile elevilor alolingvi, ale copiilor reveniți din diaspora, ale refugiaților, ale studenților și ale adulților;
- asigure alinierea efectivă la CECRL și valorificarea mecanismelor de certificare introduse prin HG nr. 476/2025;

- coreleze acțiunile care contribuie la dezvoltarea competențelor de comunicare în limba română cu cadrul bugetar pe termen mediu (CBTM), pentru a asigura o finanțare predictibilă și eficientă a intervențiilor.

Programul național pentru învățarea limbii române pentru anii 2026–2028 răspunde acestor provocări și probleme, propunând un cadru strategic, normativ și operațional care să transforme setul actual de inițiative și documente într-o politică coerentă, cu obiective clare, indicatori de progres, responsabilități definite și resurse estimate, în vederea consolidării competențelor lingvistice și a incluziunii sociale pentru toți cetățenii Republicii Moldova.

3. Obiectivele urmărite și soluțiile propuse

3.1. Principalele prevederi ale proiectului și evidențierea elementelor noi

Proiectul Hotărârii de Guvern prevede aprobarea Programului național pentru învățarea limbii române pentru anii 2026–2028, conceput ca un instrument strategic și integrat de consolidare a competențelor de comunicare în limba română, în concordanță cu standardele europene (CECRL) și cu angajamentele Republicii Moldova în procesul de aderare la Uniunea Europeană.

Programul este structurat în jurul a **4 obiective generale și 12 obiective specifice**, care acoperă toate nivelurile și formele de educație – de la educația timpurie și învățământul general, până la învățământul profesional tehnic, superior, educația adulților, diaspora și nou-veniți. Principalele prevederi și elemente de noutate sunt următoarele:

a) Ancorarea fermă în CECRL și stabilirea de ținte măsurabile pentru toți beneficiarii

Programul introduce un cadru unitar de dezvoltare a competențelor de comunicare în limba română, bazat explicit pe nivelurile CECRL și pe ținte cuantificate pentru fiecare categorie de beneficiari:

- în educația timpurie, până în 2028, cel puțin 30% dintre copiii care finalizează grădinița vor atinge nivelul pre-A1.3;

- în învățământul general (primar și secundar) cu predare în limbile minorităților, Programul urmărește ca, până în 2028, rata de promovare la examenul național la limba română să fie de cel puțin 90% la nivel național și minimum 80% în fiecare instituție;

- în învățământul profesional tehnic, se urmărește atingerea nivelului B1 pentru elevii alolingvi, iar în învățământul superior, nivelul C1 pentru studenți;

- pentru cadrele didactice din instituțiile cu predare în limbile minorităților, Programul stabilește ținta ca, până în 2028, cel puțin 60% dintre acestea să atingă nivelul C1.

Acest caracter puternic orientat pe rezultate, cu indicatori clari de performanță lingvistică, constituie un element nou și esențial față de intervențiile anterioare, asigurând coerența dintre curriculum, evaluare și certificare.

b) Dezvoltarea unui sistem funcțional de educație multilingvă (EML) și instituționalizarea școlilor multilingve

Programul introduce o componentă structurală nouă: dezvoltarea unui sistem funcțional de educație multilingvă în instituțiile cu predare în limbile minorităților naționale, în baza Concepției de educație multilingvă.

Elemente cheie:

- până în 2028, cel puțin 20% dintre școlile și grădinițele cu predare în limbile minorităților naționale vor obține statutul de „școală multilingvă”, aplicând integral reglementările EML care asigură utilizarea limbii române ca limbă de instruire;

- dezvoltarea și utilizarea, în cel puțin 20% dintre aceste instituții, a resurselor educaționale specifice educației multilingve, care susțin instruirea în limba română și consolidarea competenței interculturale;

- formarea și certificarea cadrelor didactice pentru implementarea EML, astfel încât cel puțin 10% dintre acestea să utilizeze limba română ca limbă de instruire în cadrul modelelor multilingve.

Prin aceste prevederi, Programul mută accentul de la simple cursuri de limba română la transformarea treptată a instituțiilor alolingve în medii multilingve funcționale, în care limba română devine limbă de instruire și de comunicare, în paralel cu păstrarea și valorizarea limbii materne.

c) Extinderea și aprofundarea programelor de învățare a limbii române pentru adulți

Programul consolidează și extinde componenta de educație lingvistică a adulților, transformată într-o politică publică predictibilă:

- până în 2028, cel puțin 25 000 de participări la cursuri de limba română pentru adulți (circa 15 000 de beneficiari unici), cu o structură clară de rezultate: 10–15% la nivel B2, 40% la nivel B1, 40% la nivel A2 și 10% la nivel A1;

- focalizare pe minoritățile naționale, persoane revenite din diaspora, cetățeni străini, refugiați și alte grupuri vulnerabile, asigurând trasee complete de învățare, corelate cu CECRL și cu nevoile pieței muncii;

- dezvoltarea de programe specifice pentru nou-veniți și alte categorii de rezidenți, astfel încât toți participanții să atingă nivelul minim de competență lingvistică necesar integrării socioculturale.

Elementul de noutate îl constituie trecerea explicită de la nivelurile de bază A1–A2 la ținte ambițioase B1–B2, cu recunoașterea competențelor dobândite și cu integrarea acestei componente în strategiile de dezvoltare a capitalului uman și de reducere a inegalităților.

d) Componentă dedicată diasporei, nou-veniților și mobilității internaționale

Programul introduce o axă distinctă și coerentă pentru diaspora și pentru copiii/adulți nou-veniți:

- asigurarea de programe de învățare a limbii române pentru copiii și adulții din diaspora, astfel încât, până în 2028, toți participanții să poată comunica la un nivel funcțional în contexte socioculturale;

- instituirea unor programe de integrare lingvistică pentru elevii nou-veniți (reveniți și cetățeni străini) care solicită asistență, astfel încât, până în 2028, cel puțin 80% dintre aceștia să beneficieze de suport;

- promovarea limbii române prin programe și campanii educaționale, culturale și mediatice, cu un număr minim de 10 000 de beneficiari anual (fizic și online).

Această structură reprezintă un element de noutate major, prin faptul că integrează diaspora și mobilitatea internațională în politica lingvistică națională, nu doar ca inițiative punctuale, ci ca parte componentă a Programului, cu ținte și indicatori clari.

e) Consolidarea resursei umane și a capacității instituționale

Programul pune un accent deosebit pe **resursa umană** și pe capacitatea instituțională a sistemului:

- creșterea nivelului de competență lingvistică a cadrelor didactice din instituțiile cu predare în limbile minorităților la nivelul C1 (cel puțin 60% până în 2028), prin programe de formare continuă, mentorat, certificare și măsuri de motivare;

- formarea și certificarea personalului implicat în educația multilingvă, în programele pentru adulți și în cele destinate diasporei și nou-veniților;

- dezvoltarea unei rețele naționale de formatori și a unor centre/spații moderne de învățare, inclusiv în regiunile cu acces limitat la educație, pentru a asigura participarea echitabilă la cursuri gratuite de limba română.

Elementul de noutate îl constituie abordarea sistemică a resursei umane, care nu vizează doar profesorii de limba română, ci întreg personalul didactic implicat în implementarea educației multilingve și a programelor de integrare lingvistică.

f) Modernizarea procesului de predare-învățare și integrarea resurselor digitale

Programul prevede modernizarea procesului educațional prin:

- utilizarea platformelor digitale, aplicațiilor interactive și instrumentelor multimedia pentru învățarea limbii române, inclusiv în format la distanță;

- dezvoltarea și utilizarea unor resurse educaționale moderne, adaptate nivelurilor CECRL (de la pre-A1.3 până la B2/C1), pentru toate categoriile de beneficiari;

- susținerea învățării în contexte formale, nonformale și informale, cu accent pe situații reale de comunicare și pe imersiune lingvistică și culturală.

Această componentă digitală și inovatoare constituie un element de noutate important, aliniat atât cu Strategia „Educația 2030”, cât și cu obiectivele privind competențele-cheie pentru învățarea pe tot parcursul vieții.

g) Sistem de monitorizare, evaluare și certificare corelat cu CECRL și cu HG nr. 476/2025

Programul instituie un sistem integrat de monitorizare și evaluare, care va permite:

- urmărirea progresului cursanților prin indicatori clari (rata de promovare, niveluri CECRL atinse, număr de beneficiari pe categorii, distribuție teritorială etc.);

- corelarea evaluărilor școlare și a programelor pentru adulți cu mecanismele de certificare a competențelor lingvistice introduse prin Hotărârea Guvernului nr. 476/2025;

- utilizarea rezultatelor monitorizării pentru ajustarea anuală a activităților, în vederea creșterii eficienței și a impactului.

Elementul de noutate constă în trecerea de la raportări fragmentare la un cadru unic de monitorizare și certificare, orientat spre măsurarea reală a competențelor de comunicare, nu doar a performanțelor la probe scrise.

h) Integrarea principiilor „nimeni să nu fie lăsat în urmă” și a valorilor drepturilor omului

Programul este construit pe principiile:

- respectarea drepturilor omului;
- solidaritate și echitate socială;
- cultură a păcii și nonviolentei;
- conservarea și transmiterea valorilor culturii minorităților naționale;
- durabilitatea și continuitatea acțiunilor.

În acest sens, Programul operează explicit cu principiul „nimeni să nu fie lăsat în urmă”, orientând intervențiile către grupurile vulnerabile (minorități naționale, refugiați, persoane revenite din diaspora, femei, persoane cu nivel scăzut de educație etc.) și asigurând convergența drepturilor economice, sociale și politice ale acestora.

În ansamblu, principalele prevederi ale Programului și elementele sale de noutate constau în:

- ancorarea fermă în CECRL, cu ținte măsurabile până în 2028;
- instituționalizarea educației multilingve și a școlilor multilingve;
- extinderea programelor pentru adulți către niveluri funcționale și avansate (B1–B2);
- integrarea diasporei și nou-veniților într-un cadru coerent de politici lingvistice;
- consolidarea resursei umane și dezvoltarea unei rețele de formatori;
- modernizarea didactică și digitală a procesului de predare–învățare;
- crearea unui sistem integrat de monitorizare și certificare a competențelor, în corelație cu HG nr. 476/2025;
- orientarea către echitate, incluziune și nediscriminare, în spiritul valorilor europene și al angajamentelor asumate de Republica Moldova.

3.2. Opțiunile alternative analizate și motivele pentru care acestea nu au fost luate în considerare

Nu este aplicabil.

4. Analiza impactului de reglementare

4.1. Impactul asupra sectorului public

Implementarea Programului național pentru învățarea limbii române pentru anii 2026–2028 va genera un impact semnificativ și pozitiv asupra sectorului public, prin consolidarea capacității instituționale, îmbunătățirea calității serviciilor educaționale, eficientizarea resursei umane și creșterea nivelului de integrare socială și profesională a beneficiarilor. Programul va contribui direct la realizarea obiectivelor de politici publice stabilite în Strategia Națională de Dezvoltare „Moldova Europeană 2030”, Strategia „Educația 2030”, precum și în documentele naționale privind integrarea europeană, coeziunea socială și reducerea inegalităților.

a) Impact asupra instituțiilor de învățământ: modernizare, calitate și echitate

Implementarea Programului va conduce la:

- modernizarea procesului de predare–învățare, inclusiv prin digitalizare (platforme interactive, resurse multimedia, manuale moderne);
- adaptarea curriculei și a resurselor didactice la nivelurile CECRL, asigurând o învățare mai eficientă și mai predictibilă;
- extinderea accesului la programe educaționale pentru copii, tineri și adulți, în special pentru categoriile vulnerabile;

- implementarea educației multilingve în cel puțin 20% dintre instituțiile cu predare în limbile minorităților naționale, transformând școlile aolingve în medii educaționale incluzive, care promovează interculturalitatea și participarea civică.

Pe termen lung, acest lucru contribuie la creșterea calității și relevanței serviciilor educaționale și la reducerea inegalităților între instituții, regiuni și categorii de populație.

b) Impact asupra resursei umane din sectorul educațional

Programul are un efect direct și semnificativ asupra profesiei didactice:

- creșterea nivelului de competență lingvistică (cel puțin 60% dintre profesorii din instituțiile aolingve vor atinge nivelul C1 până în 2028);

- dezvoltarea sistemului de formare continuă, mentorat și certificare a personalului didactic implicat în predarea limbii române și în educația multilingvă;

- asigurarea unei distribuții mai echilibrate a cadrelor calificate pe regiuni, prin programe de mobilitate, formare descentralizată și măsuri de retenție;

- reducerea suprasolicitării cadrelor didactice prin crearea unor mecanisme suplimentare de sprijin (lucru în subgrupe, resurse digitale, materiale adaptate, intervenții remediale).

Această componentă contribuie la profesionalizarea corpului didactic, la creșterea calității procesului educațional și la diminuarea disparităților teritoriale.

c) Impact asupra administrației publice centrale și locale

Proiectul implică o cooperare extinsă între MEC, direcțiile raionale și municipale, instituțiile educaționale, centrele de formare, instituțiile din sistemul profesional tehnic și universități.

Impactul se reflectă în:

- eficientizarea mecanismelor de coordonare interinstituțională pentru implementarea politicilor lingvistice;

- alinierea procedurilor administrative la standardele europene privind educația multilingvă și evaluarea competențelor lingvistice;

- consolidarea capacității autorităților locale de a identifica nevoile comunităților și de a adapta oferta educațională (inclusiv prin centre de învățare pentru adulți sau spații comunitare);

- stimularea parteneriatelor publice cu societatea civilă și partenerii de dezvoltare.

Acest proces contribuie la modernizarea guvernancei educaționale și la creșterea calității serviciilor publice.

d) Impact asupra politicilor naționale de coeziune socială și integrare

Rezultatele Programului vor genera beneficii semnificative pentru politicile publice în domeniul coeziunii sociale:

- creșterea nivelului de cunoaștere a limbii române în rândul minorităților naționale, refugiaților, persoanelor revenite din diaspora și altor grupuri vulnerabile;

- facilitarea integrării copiilor și tinerilor în sistemele de educație generală, profesională și universitară;

- sprijinirea integrării profesionale a adulților pe piața muncii prin competențe lingvistice funcționale (A2–B2);

- dezvoltarea unei culturi a dialogului intercultural și a respectului reciproc;

- reducerea tensiunilor lingvistice și consolidarea identității civice comune.

Acest impact este în deplină concordanță cu obiectivele statului în domeniul unificării spațiului educațional, al consolidării coeziunii sociale și al promovării valorilor europene.

Implementarea programului va crește credibilitatea și predictibilitatea sectorului public, demonstrând angajamentul ferm pentru modernizarea educației, incluziune și respectarea drepturilor omului

Impactul asupra sectorului public este profund transformator: Programul profesionalizează resursa umană, modernizează instituțiile, consolidează capacitățile administrative și contribuie la un climat social mai coeziv, incluziv și european. Beneficiile generate au caracter sistemic, sunt sustenabile și se vor reflecta în îmbunătățirea calității educației, a serviciilor publice și a integrării sociale și profesionale a cetățenilor.

4.2. Impactul financiar și argumentarea costurilor estimative

Implementarea prezentului Program este estimată la **241.463.725,00 lei**, sumă calculată în baza priorităților strategice și a acțiunilor incluse în Planul de acțiuni aferent Programului.

Din costul total estimat:

- **192.596.791,00 lei** sunt **asigurați din bugetul de stat**, fiind **prevăzuți integral în Cadrul Bugetar pe Termen Mediu (CBTM)**, în deplină conformitate cu clasificția bugetară și documentele de planificare financiară națională;
- **48.866.934,00 lei** vor fi **acoperiți din asistență externă**, cu suportul partenerilor de dezvoltare.

Este important de menționat că **finanțarea din bugetul de stat este deja planificată și reflectată în CBTM**, fapt care asigură sustenabilitatea financiară a Programului și posibilitatea implementării acestuia fără a genera presiuni suplimentare asupra bugetului public național.

Prezentul Program este pe deplin corelat cu Sectorul bugetar „Educația” și corespunde următoarelor subprograme bugetare:

- **8802** – Educație timpurie
- **8803** – Învățământ primar
- **8804** – Învățământ gimnazial
- **8806** – Învățământ liceal
- **8808** – Învățământ profesional-tehnic secundar
- **8809** – Învățământ profesional-tehnic postsecundar
- **8810** – Învățământ superior
- **8811** – Învățământ superior postuniversitar
- **8812** – Perfecționarea cadrelor
- **8813** – Servicii generale în educație
- **8814** – Educație extrașcolară și susținerea elevilor dotați
- **8815** – Curriculum
- **8816** – Asigurarea calității în învățământ

Finanțarea acțiunilor prevăzute în prezentul Program se va realiza pe principii de sinergie și complementaritate, din contul și în limitele mijloacelor aprobate anual în bugetul public național, precum și din resursele atrase, inclusiv din asistența externă oferită de partenerii de dezvoltare.

Impactul financiar al Programului derivă din următoarele categorii principale de cheltuieli:

a) Cheltuieli pentru dezvoltarea și actualizarea cadrului curricular și metodologic, realizate preponderent prin subprogramele 8815 Curriculum și 8816 Asigurarea calității în învățământ. Aceste cheltuieli vizează elaborarea și revizuirea curriculumului la limba română pentru educația timpurie, învățământul general, profesional-tehnic, superior și educația adulților, dezvoltarea ghidurilor metodologice, a standardelor de evaluare corelate cu CECRL, precum și producerea și actualizarea resurselor educaționale (manuale, caiete de lucru, materiale digitale). Costurile sunt justificate de necesitatea alinierii conținuturilor la reformele curriculare în curs și la cerințele de calitate și comparabilitate europeană, precum și de lipsa resurselor adecvate pentru contextul alolingv.

b) Cheltuieli pentru formarea inițială și continuă a cadrelor didactice, realizate în principal prin subprogramul 8812 Perfecționarea cadrelor, precum și prin subprogramele aferente nivelurilor de educație. Programul presupune investiții în formarea continuă a educatorilor și profesorilor care predau limba română ca limbă nematernă, inclusiv programe de perfecționare profesională, mentorat, mobilități și formări regionale. Aceste costuri sunt motivate de deficitul de cadre calificate, de nivelul insuficient de profesionalizare și de necesitatea creșterii calității predării, în special în instituțiile cu predare în limbile minorităților naționale și în regiunile cu deficit major de personal didactic.

c) Cheltuieli pentru organizarea cursurilor de limbă română destinate populației adulte, finanțate, preponderent, prin subprogramul 8813. Acesta include remunerarea formatorilor, cheltuieli logistice, materiale didactice, evaluarea și certificarea competențelor lingvistice. Estimările sunt fundamentate pe extinderea semnificativă a numărului de beneficiari în perioada precedentă și pe tranziția cererii către niveluri funcționale și avansate (A2–B1), cu impact direct asupra integrării profesionale, îmbunătățirii calității serviciilor publice și creșterii participării civice.

d) Cheltuieli pentru evaluare, monitorizare și certificare, realizate prin subprogramele 8816 Asigurarea calității în învățământ și 8813 Servicii generale în educație. Aceste cheltuieli sunt destinate dezvoltării și aplicării instrumentelor de evaluare standardizate, monitorizării progresului lingvistic și implementării mecanismelor de certificare a competențelor de comunicare în limba

română, în conformitate cu actele normative în vigoare, fiind esențiale pentru asigurarea coerenței între curriculum, predare și evaluare.

În ansamblu, impactul financiar al Programului este proporțional cu amploarea intervențiilor propuse și este justificat de beneficiile socio-economice anticipate pe termen mediu și lung, respectiv creșterea coeziunii sociale, reducerea inegalităților lingvistice, îmbunătățirea rezultatelor educaționale și consolidarea capitalului uman, în concordanță cu prioritățile Strategiei Naționale de Dezvoltare „Moldova Europeană 2030” și ale Strategiei „Educația 2030”.

4.3. Impactul asupra sectorului privat

Nu este aplicabil.

4.4. Impactul social

Implementarea Programului național pentru învățarea limbii române pentru anii 2026–2028 va genera un impact social substanțial, contribuind direct la consolidarea coeziunii sociale, reducerea inegalităților, promovarea incluziunii lingvistice și culturale și întărirea identității civice. Programul răspunde atât nevoilor minorităților naționale, cât și celor ale refugiaților, persoanelor revenite din diaspora, adulților activi pe piața muncii și altor grupuri vulnerabile, asigurând acces echitabil la oportunități educaționale, sociale și profesionale.

a) Reducerea inegalităților sociale și educaționale

Programul contribuie la:

- diminuarea decalajelor de performanță dintre elevii alolingvi și cei vorbitori de limba română;

- reducerea inegalităților dintre mediul urban și rural și dintre regiunile Nord, Centru și Sud;

- crearea unor condiții educaționale echitabile prin resurse moderne, activități remediale și sprijin personalizat.

Prin aceste măsuri, Programul creează premise pentru acces egal la educație de calitate, indiferent de profilul lingvistic sau social.

b) Integrarea socială și culturală a minorităților naționale

Extinderea programelor lingvistice facilitează:

- participarea activă în viața comunitară și în procesele democratice;

- accesul la servicii publice, informații și evenimente culturale;

- reducerea barierelor de comunicare între comunitățile etnice.

Programul contribuie la consolidarea conviețuirii pașnice și la întărirea dialogului intercultural.

c) Sprijin pentru refugiați, migranți și persoane revenite din diaspora

Programul oferă soluții adaptate pentru:

- integrarea refugiaților și străinilor prin cursuri accelerate;

- sprijin pentru peste 8.000 de copii reveniți din diaspora, cu niveluri lingvistice neuniforme;

- facilitarea integrării adulților nou-veniți pe piața muncii și în viața socială.

Astfel, Programul devine un instrument-cheie pentru integrarea educațională și socioculturală a grupurilor cu mobilitate ridicată.

d) Îmbunătățirea accesului la piața muncii

Dezvoltarea competențelor lingvistice la adulți (A2–B2) conduce la:

- creșterea angajabilității în diverse domenii;

- reducerea riscului de excluziune socială și profesională;

- mobilitate profesională sporită și acces la locuri de muncă mai bine plătite.

Programul contribuie la sporirea capacității de integrare economică și la reducerea sărăciei, în special pentru femeile din comunitățile minoritare.

e) Consolidarea identității civice și a participării comunitare

Prin promovarea limbii române ca limbă interetnică, Programul:

- stimulează participarea civică și accesul la procesele democratice;

- întărește valorile naționale și europene;

- promovează respectul reciproc și dialogul intercultural.

Activitățile culturale și campaniile educaționale vizând cel puțin 10.000 de beneficiari anual contribuie la formarea unei culturi a cooperării și solidarității.

f) Impact pozitiv asupra comunităților locale

Implementarea Programului generează beneficii la nivel comunitar prin:

- implicarea familiilor, ONG-urilor și autorităților locale în activități educaționale și culturale;
- crearea unor rețele locale de sprijin pentru copii, tineri și adulți;
- reducerea izolării sociale în comunitățile minoritare.

Programul contribuie astfel la întărirea capitalului social și la dezvoltarea comunităților.

g) Construirea unei societăți coezive, incluzive și orientate european

Impactul său social final este unul sistemic:

- consolidarea coeziunii sociale;
- reducerea barierelor lingvistice și culturale;
- promovarea valorilor europene și democratice;
- întărirea identității civice și a sentimentului de apartenență.

Programul sprijină transformarea Republicii Moldova într-o societate unită, solidară, incluzivă și orientată spre integrarea europeană.

4.4.1. Impactul asupra datelor cu caracter personal

Nu este aplicabil.

4.4.2. Impactul asupra echității și egalității de gen

Implementarea Programului național pentru învățarea limbii române pentru anii 2026–2028 va avea un impact semnificativ asupra promovării echității și egalității de gen, prin extinderea accesului femeilor și bărbaților la oportunități educaționale, profesionale și sociale. Programul contribuie la reducerea disparităților de gen în domeniul educației și al participării pe piața muncii, în concordanță cu prevederile Programului național de promovare și asigurare a egalității între femei și bărbați (HG nr. 203/2023) și cu obiectivele Agendei ONU 2030.

a) Acces echitabil la programe educaționale pentru femei și bărbați

Programul asigură acces egal la cursuri de învățare a limbii române pentru toate categoriile de beneficiari, indiferent de sex, statut socio-economic, etnie sau vârstă. Aceste măsuri contribuie la:

- reducerea barierelor de acces la educație pentru femeile și bărbații din comunitățile minoritare sau defavorizate;
- crearea de condiții egale pentru participarea la programe de formare continuă;
- dezvoltarea competențelor necesare integrării socio-profesionale.

b) Creșterea participării femeilor la formare și dezvoltare profesională

Datele Programului național pentru învățarea limbii române (2023–2025) arată că femeile reprezintă peste 80% dintre participanții la cursurile pentru adulți. Programul 2026–2028 va consolida acest trend pozitiv prin:

- facilitarea accesului femeilor la cursuri gratuite sau cu costuri reduse;
- adaptarea programelor la nevoile femeilor active profesional sau aflate în îngrijirea copiilor;
- creșterea oportunităților de calificare, reconversie profesională și mobilitate pe piața muncii.

Prin aceste intervenții, Programul contribuie la creșterea autonomiei economice și profesionale a femeilor.

c) Reducerea inegalităților de gen în accesul la piața muncii

Competențele lingvistice sunt esențiale pentru accesul la locuri de muncă formale, mai bine plătite și stabile.

Programul contribuie la:

- integrarea femeilor din comunitățile minoritare pe piața muncii;
- facilitarea accesului la programe de calificare și ocupare în domenii cheie (educație, sănătate, justiție, servicii);
- reducerea riscului de marginalizare economică asociat necunoașterii limbii române.

Astfel, Programul sprijină participarea echilibrată a femeilor și bărbaților în economie.

d) Consolidarea rolului femeilor în comunitate și în procesele participative

Prin extinderea programelor lingvistice și prin promovarea comunicării interetnice, Programul dezvoltă:

- capacitatea femeilor de a se implica activ în procesele comunitare, instituționale și civice;
- vizibilitatea și participarea femeilor în structurile de conducere ale comunităților minoritare;
- accesul la informații publice și servicii administrative.

Cunoașterea limbii române permite o participare civică mai activă și mai informată, reducând dependențele și marginalizarea.

<p>e) Contribuția la o societate echitabilă, incluzivă și orientată european Prin reducerea disparităților de gen în educație și ocupare, Programul contribuie la:</p> <ul style="list-style-type: none"> - consolidarea echității sociale; - promovarea egalității de șanse între femei și bărbați; - alinierea la standardele europene privind egalitatea de gen; - dezvoltarea unei societăți în care fiecare persoană poate participa activ și echitabil la viața comunității.
<p>4.5. Impactul asupra mediului</p> <p>Nu este aplicabil.</p>
<p>4.6. Alte impacturi și informații relevante</p> <p>Nu au fost identificate</p>
<p>5. Compatibilitatea proiectului actului normativ cu legislația UE</p>
<p>5.1. Măsuri normative necesare pentru transpunerea actelor juridice ale UE în legislația națională</p> <p>Nu este aplicabil.</p>
<p>5.2. Măsuri normative care urmăresc crearea cadrului juridic intern necesar pentru implementarea legislației UE</p> <p>Nu este aplicabil.</p>
<p>6. Avizarea și consultarea publică a proiectului actului normativ</p> <p>În scopul respectării prevederilor Legii nr. 239/2008 privind transparența în procesul decizional, anunțul de inițiere a elaborării proiectului Hotărârii de Guvern a fost plasat pe pe pagina web www.particip.gov.md https://particip.gov.md/ro/document/stages/*/15532</p> <p>Proiectul urmează a fi avizat la Cancelaria de Stat și Ministerul Finanțelor.</p>
<p>7. Concluziile expertizelor</p> <p>Proiectul de Hotărârii de Guvern urmează a fi expertizat la Ministerul Justiției și Centrul Național Anticorupție.</p>
<p>8. Modul de încorporare a actului în cadrul normativ existent</p> <p>Nu necesită modificarea altor acte normative existente, dar va fi necesar a elabora unele acte precum ordine, metodologii, produse curriculare, materiale didactice etc.</p>
<p>9. Măsurile necesare pentru implementarea prevederilor proiectului actului normativ</p> <p>Vor fi necesare:</p> <ul style="list-style-type: none"> • elaborarea/reglementarea actelor subsecvente (ordine, metodologii, produse curriculare, materiale didactice etc.); • instruirea și informarea beneficiarilor; • monitorizarea și raportarea etapizată.

Ministru

Dan PERCIUN